



ULUSLARARASI KARS ALİMLERİ SEMPOZYUMU TAM BİLDİRİLER KİTABI

* * * * *

INTERNATIONAL SYMPOSIUM
OF THE SCHOLARS OF KARS
PROCEEDINGS

20-21 Ekim
2018

20-21 October
2018

Editör
Alparslan KARTAL
Ahmet EKİNCİ



KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ

ULUSLARARASI
KARS ALİMLERİ SEMPOZYUMU
TAM BİLDİRİLER KİTABI
20-21 Ekim 2018

INTERNATIONAL SYMPOSIUM
OF THE SCHOLARS OF KARS
PROCEEDINGS
20-21 October 2018

EDİTÖRLER
Dr. Öğr. Üyesi. Alparslan KARTAL
Ahmet EKİNCİ

EDİTÖR YARDIMCISI
Öğr. Gör. Serdarhan CİHANGİR



Aralık 2018

ULUSLARARASI KARS ALİMLERİ SEMPOZYUMU TAM BİLDİRİLER KİTABI

INTERNATIONAL SYMPOSIUM
OF THE SCHOLARS OF KARS
PROCEEDINGS

ISBN: 978-605-7539-52-6

1. BASKI: Aralık 2018

©Tüm hakları yazarına aittir.
Yazarın izni alınmadan kitabın tümünün veya bir kısmının
elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması yapılamaz.

EDİTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi. Alparslan KARTAL
Ahmet EKİNCİ

EDİTÖR YARDIMCISI

Öğr. Gör. Serdarhan CİHANGİRL

KAPAK TASARIMI

Öğr. Gör. Serdarhan CİHANGİRL

YAYIN - BASKI

SONÇAĞ MATBAACILIK LTD. ŞTİ.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı No.: 48/48-49

İskitler 06070 ANKARA T: (312) 341 36 67

www.soncagyayincilik.com.tr · soncagyayincilik@yandex.com



İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı No.: 48/48-49

İskitler 06070 ANKARA T: (312) 341 36 67

www.soncagyayincilik.com.tr · soncagyayincilik@yandex.com

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Hüsnü KAPU (Kafkas Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK
Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM
Prof. Dr. Recep DİKİCİ
Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY
Prof. Dr. Serhan ALKAN İSPİRLİ
Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK
Prof. Dr. Adem DÖLEK
Doç. Dr. Bünyamin ÇALIK
Doç. Dr. Ahmet İÇLİ
Doç. Dr. Necdet ŞENGÜN
Doç. Dr. Mustafa IŞIK
Doç. Dr. Ayhan HIRA
Doç. Dr. Hüseyin DOĞAN
Doç. Dr. Mitat DURMUŞ
Doç. Dr. Nebahat ORAN ARSLAN
Doç. Dr. Âfag YUSUFLU
Doç. Dr. Yaşar KOP
Dr. Öğr. Üyesi Alparslan KARTAL
Dr. Öğr. Üyesi Levent KÜÇÜK
Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin AÇIKALIN
Dr. Öğr. Üyesi Adem POLAT
Dr. Hasan ALKHATTAF, Dımaşk Üniversitesi, SURİYE
Dr. İbrahim el-DİBO, Dımaşk Üniversitesi, SURİYE
Majid MAKKI, Araştırmacı, KATAR
Dr. Hamadi DHOUB, Safakes Üniversitesi, TUNUS
Khalid Mohammed ABDUH, Kahire Üniversitesi, MISIR
Dr. Afag YUSUFLU, Gence Devlet Üniversitesi, Azerbaycan
Dr. Ayten AHMEDOVA, Gence Devlet Üniversitesi, Azerbaycan
Dr. Ayten CAFEROVA, Nahcivan Devlet Universiteti. Oyretim uyesi
Dr. Elhan YURDOĞLU – MEMMEDOV, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Jonathan AC BROWN, Georgetown Üniversitesi ABD

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Hüsnü KAPU
Prof. Dr. Mustafa Özdemir
Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK
Doç. Dr. Alpaslan Yüce
Doç. Dr. Ayhan HIRA
Doç. Dr. Bünyamin ÇALIK
Doç. Dr. Hüseyin DOĞAN
Doç. Dr. Mehmet Gökhan GENEL
Doç. Dr. Halil İbrahim KAYA
Doç. Dr. Murat TAŞDAN
Dr. Öğr. Üyesi Alparslan KARTAL
Dr. Öğr. Üyesi Ercan CENGİZ
Dr. Öğr. Üyesi Murat SARIGÜL
Dr. Öğr. Üyesi Halil CELEP
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Emin SEYHAN
Dr. Öğr. Gör. Coşkun ZEKİ
Dr. Öğr. Üyesi Gülcan ABBASOĞULLARI
Dr. Öğr. Gör. Walid ALZEİR
Öğr. Gör. Serdarhan CİHANGİR

İÇİNDEKİLER:

Alparslan KARTAL ÖNSÖZ	08
Serhan Alkan İSPİRLİ BİR ŞEHİR MERSİYESİ ÖRNEĞİ: KARSLI HACI MEHMED RIFAT'IN KARS MERSİYESİ	09
Mustafa Necip YILMAZ DAVUD - İ KARSÎ'NİN "EL - İSÂGUCÎ EL - CEDİD VE'D - DURRÜ'L - FERÎD" ADLI ESERİYLE ESÎRUDDİN EBHERÎ'NİN "İSÂGÜCÎ" ADLI ESERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE MANTIK ANLAYIŞI	18
Bünyamin AÇIKALIN KARSLI HACI MEHMED RIFAT'IN DİVANINDA YER ALAN AYETLER VE YORUMLARI	27
Alparslan KARTAL BİR HALK OZANI KAĞIZMANLI HIFZI'NIN ŞİİRLERİNDE ENBİYA	46
Ayhan HİRA KARSLİZÂDE MEHMED CEMALEDİN'İN ME'DEBETÜ'L - HITÂN ADLI ESERİNİN İSLAM HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	60
Ahmet İÇLİ KARSLI SÜLEYMAN ŞÂDÎ'NİN DİVANININ YENİ BİR EL YAZMA NÜSHASI ÜZERİNE	89
Murat VANLI SON DEVİR ÂLİM VE ŞAİRLERİNDEN KARSLI SÜLEYMAN ŞÂDÎ EFENDİ'NİN DİVÂNİ'NDE DİNÎ MUHTEVA	107
Ahmet YILDIRIM KARS'DA YETİŞEN ÜNLÜ ÂLİMLER VE BÖLGENİN İSLAMLAŞMASINA KATKILARI	130
Recep DİKİCİ KARSLI ÂLİMLER VE DEVLET ADAMLARI	142
Hüseyin DOĞAN. SEYYİD MAHMÛD KARSÎ'NİN "RİSÂLE MİN ĞAVÂMİZ - İ İLMİ'L KELÂM" İSİMLİ ESERİNİN TANITIM ve DEĞERLENDİRİLMESİ	157
Muhittin ELİAÇIK TÂLİB HOCAZÂDE İSHÂK NECÎB KARSÎ VE TERCEME - İ ŞİFÂ - İ ŞERÎF'İ	167
Reşat Ahmet AĞAOĞLU RUSLARLA YAPILAN "93 HARBİ" SIRASINDA KARS'TA ÖNEMLİ GÖREVLERDE BULUNAN MEHMED ÂRİF BEY VE BİNBİR HADİS ESERİ	171
Muhammed Selman ÇALIŞKAN TEFSİRÜ'L - MÜŞKİLÂT VE KÂŞİFÜ'L - UĞLÛTÂT ADLI ESERİ BAĞLAMINDA OSMAN B. DAVUD EL - KARSÎ'NİN TEFSİRCİLİĞİ	183
Yaşar KOP KARS TARİHİNDE YER ALAN ÂLİMLER, ARIFLER VE TARİHE YÖN VERENLER HAKKINDA SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ DÜZEYLERİ	200

Ahmet EKİNCİ, Yusuf Erdem GEZGİN	
MUHAMMED İLHAMİ YEŞİLBAŞ'IN HAYATI, ESERLERİ VE İLMİ KİŞİLİĞİ	215
Necdet ŞENGÜN	
KARS SARIKAMIŞLI MUHAMMED İLHÂMÎ'NİN MÎ'RÂCİYYESİ: TEFSİR - İ MÎ'RÂCU'N – NEBÎ	227
Raşit ÇAVUŞOĞLU	
SON DÖNEM KARSLI ŞÂİR VE SÛFİLERİNDEN MEHMED İLHÂMÎ (HACI EFE) VE HAC SEYAHATNÂMESİ ÜZERİNE	240
Mitat DURMUŞ	
SÜLEYMAN ŞÂDÎ'NİN DİVANINDAKİ ŞİİRLERİN İZLEKSEL GÖRÜNÜMÜ VE BU ŞİİRLERİN NAMİK KEMAL'E ETKİSİ	254
Dinçer ATAY	
KARSLI ÂLİM MUHAMMED HAMİD EFENDİ'NİN TALEBESİ OLARAK NAMİK KEMAL VE NAMİK KEMAL'İN EDEBÎ KİŞİLİĞİNDE KARS DÖNEMİNİN YANSIMALARI	262
Arzu BOY, Nebahat ORAN ARSLAN	
CUMHURİYET DÖNEMİ TARİHÇİLERİNDEN KARSLI BİR ÂLİM: FAHRETTİN KIRZIOĞLU	282
Afag YUSUFLU, Ayten AHMEDOVA.	
AZERBAIJAN CUMHURİYETİNİN NAĞME YAZARI AHMET CEVAT'IN KARS SEFERİNİ ŞİİR SANATINDA NAZMA ÇEKTİĞİ YANKILARI	296
Nesrin YILDIRIM	
MEHMED CEMÂLEDDİN KARSÎ VE ESERİ AYİNE - İ ZUREFÂ	303
Alparslan KARTAL	
TEFSİR - İ MÎ'RÂCU'N - NEBÎ'DE HADİS KÜLTÜRÜ	312
Murat SARIGÜL	
MUHAMMED İLHÂMÎ EFENDİ'NİN TEFSİRÜ-L MÎ'RAC NEBÎ ADLI ESERİNİN TEFSİR İLMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	326
Ayten Caferova, Elhan YURDOĞLU – MEMMEDOV	
KAĞIZMANLI HIFZININ AZERBAIJANDA TANIDILMASI VE ŞİİRLERİNİN ÇEVİRİLMESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	351
Hasan GÜLER	
MOLLA ZEYNELABİDİN GÖRCEĞİZ'İN KİTABU'S - SAVM ADLI RİSALESİNİN FİKHÎ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	360
İbrahim KUTLUAY	
DÂVÛD - İ KARSÎ'NİN ŞERH - İ TARİKAT - İ MUHAMMEDİYYE ADLI ESERİNİN KAYNAKLARI, METODU VE SÜNNET'LE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ	372
Salim SANCAKLI	
DAVÛD - İ KARSÎ'YE GÖRE İNSAN FİİLERİ VE İRÂDE HÜRRİYETİ	395
Mustafa IŞIK	
KARS'TAN İSTANBUL'A BİR OSMANLI MÜELLİFİ: KARSLI - ZÂDE CEMÂLEDDİN MEHMED EFENDİ	409
Adem DÖLEK	
KARSLI ÂLİMLERDEN MEHMED CEMÂLEDDİN EFENDİ VE ME'DEBETU'L - HİTÂN İSİMLİ ESERİNİN TAHLİLİ	421

Halil CELEP	
TEFSÎR - İ MÎ'RÂCU'N - NEBÎ'DE EVLİYANIN MİRACI MESELESİ VE NEFİS	
MERTEBELERİ	453
Hüseyin DOĞAN	
EBU'L - HASAN EL - HAKAKÂNÎ'YE GÖRE TANRI'NIN ONTOLOJİK STATÜSÜ VE	
EVRENLE İLİŞKİSİ	473
Metin HAKVERDİOĞLU	
KARS DOĞUMLU AZERBAJYANLI BİR ŞAİR: HAFİZ SEBÂTÎ	483
M. Gökhan GENEL	
MODEL BİR EĞİTİMCİ VE İLETİŞİMCİ OLARAK KARSLI KEMAL TEMEL HOCA .	501
Adem POLAT	
ÇOCUKLUĞU KARS'TA GEÇEN BİR TANZİMAT DÜŞÜNÜRÜ: NAMİK KEMAL VE	
ANTROPOMORFİK DEVLET KURAMINA İTİRAZLARI	523
Bünyamin ÇALIK	
DÂVÛDÎ KARSÎ'NİN "NAFİLE NAMAZLARIN FAZİLETİ" İLE İLGİLİ RİSALESİNİN	
TANITIMI	529
Süleyman TAŞKIN, Sadi YILMAZ	
İBRAHİM B. ALİ KARSÎ'NİN EL - LÜ'LÜ'Ü'L - MENSÛR FÎ ŞERHİ TA'LİMİ'L -	
MÜTE'ALLİM ADLI ESERİNDE MANTIK İLMİ VE AKIL YETİSİ	544
Erdoğan KÖYÇÜ	
HADİS USÛLÜ ÂLİMLERİNDEN DÂVÛD - İ KÂRSÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ	
ÜZERİNE BİR LİTERATÜR DENEMESİ	554
Alparslan KARTAL	
EBU'L - HASAN HAKAKÂNÎ'NİN MÜSÂMHAHASI VE BİRLİKTE YAŞAMA	
TECRÜBESİNE KATKISI	568
Serdarhan CİHANGİR	
HÜSEYİN ZÜHDÜ B. YUSUF KARSÎ'NİN "TESHİLÜ'S - SARF" ADLI ESERİNİN	
DEĞERLENDİRİLMESİ"	577
مكي	588
- شخصية الإمام داود بن محمد القارصي ومجالاته العلمية	
حمادي نويب	593
- داود القرصي متكلما ناقدا	
حسن الخطاف	609
- شرح إيساغوجي في المنطق بين العلامتين داود القارصي وزكريا الأنصاري	
إبراهيم الديبو	617
- موقف داود القارصي من علم المنطق ووسائل تعليمه من خلال شرح كتاب "إيساغوجي"	
خالد محمد	627
عبدہ	
- موقف الإمام داود القارصي من التصوف والمتصوفة ورقة بحث مقدّمة إلى مؤتمر علماء قارص	

HADİS USÛLÜ ÂLİMLERİNDEN DÂVÛD-İ KÂRSÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ ÜZERİNE BİR LİTERATÜR DENEMESİ

Erdoğan KÖYÇÜ^a

Özet

Eğitiminin ilk yıllarını Kars'ta daha sonraki eğitim hayatını İstanbul'da tamamlayan Dâvûd-î Karsî'nin hayatı ve eserleri üzerine bir Literatür denemesi adlı araştırmamızda müellifin hayatını genel hatlarıyla ele aldık.

İ'tikâdî, amelî konulara dair eserler vermesinin yanında Mantık, Hadis, Kelâm, Arap Dili'ne ait ilimlere dair eserler te'lif etmiş bu eserler üzerine şerhler yazılmıştır. 19 Eserinden *Mukarribu't-Tâlibîn Risâle fi'l-İhtiyârâti'l-Cuz'îyye ve'l-İdrâkâti'l-Kalbiyye Şerhu Usûli'l-Hadîs alâ Risâleti'l-Birgivi*, *Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyyeti't-Tevhîdiyye* adlı eserleri basılmış, diğerler hâlâ yazma hâlinde çeşitli kütüphânelerde muhafaza edilmektedir.

Gökhan Sebati Işkın, *Dâvûd el-Karsî ve Şerhu İzharî'l-Esrâr* adıyla doktora tezi yazmış, hayatı ve eserleri üzerine 6 yüksek lisans tezi yazılmıştır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla hayatı ve eserleriyle ilgili 8 adet makale telif edilmiş, 4 adette dolaylı olarak ilgili makale te'lif edilmiştir.

2010 ve 2011 yıllarında yapılan I. ve II. Aras Havzası Sempozyumu'nda 2, 2017 yılında

Kars'ta yapılan Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyumu'nda 34, 2018 yılında Kars'ta yapılan Uluslararası Kars Âlimleri Sempozyumu'nda 4 bildiri sunulmuştur. Bu bildirilerin isimleri araştırmamızda yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Dâvûd-î Karsî, Literatür, Hadîs Usûlü, Şerhu Usûli'l-Hadîs alâ Risâleti'l-Birgivi, Kars Âlimleri.

Abstract

In his research named Davud al-Karsi's life and works, which was completed in Istanbul, the first years of his education in Kars we examined the life of the author in general terms.

In addition to giving works on real issues has written commentaries on these works which have been published works on Logic, Hadith, Kalam, Arabic Language.

Printed 5 of 19 (*Mukarrib at-Talibin, Risale fi al-Ihtiyarat al-Cuz'iyeye ve al-Idrakat al-Kalbiyye Şarhu Usûl al-Hadîs ala Risale al-Birgivi, Şarh al-Kaside an-Nûniyye at-Tevhidiyye*) has been published others are still kept in various libraries in writing.

He wrote his doctoral thesis with the name of Gökhan Sebati Işkın, Davad al-Karsî and Şarhu İzhari al-Esrar, and his six master's thesis was written on his life and works. As far as we can find, 8 articles related to their life and works were published and 4 articles were indirectly related.

In 2010 and 2011, I and II. Aras Havzası Symposium 2, in 2017 4 papers were presented at the

^a Dr. Öğr. Üyesi. Erdoğan KÖYÇÜ, Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

International Symposium on Davud al-Karsî in Kars and on the International Symposium on Kars Scholars in Kars in 2018, 34 papers were presented. The names of these papers were included in our research

Key Words: Davud al-Karsi, Literature, Hadith Methodology, Şarhu Usul al-Hadis ala Risale al-Birgivi, Kars Scholars.

1.Hayati

Dâvûd-î Karsî'nin hayatı ve eserleri üzerine tez ve makale türü pek çok eser yazılmış olduğu için hayatına dâir genel hatlarıyla kısa bilgiler vermekle iktifâ edeceğiz.

Dâvûd b. Muhammed el-Kârsî er-Rûmî el-Hanefî (ö. 1169/1756) Aslen Karslı olup doğum tarihi ve ailesi hakkında bilgi yoktur. Döneminde Dâvûd-i Kârsî veya Dâvûd Efendi olarak tanınmıştır. Sonraları Kara Dâvûd diye anılmışsa da bu kendisinden çok önce yaşamış olan (Sa'duddîn Mesûd b. Fahriddîn) et-Teftâzânî'nin (ö.791/ 1389) talebesi Kara Dâvûd diye meşhur olmuş Dâvûd b. Kemâl el-Konevî el-İzmitî'ye (ö. 948/1541) karıştırılmış olmasından kaynaklanmaktadır.³¹

Temel medrese eğitimini Kars'ta o yörenin tanınmış zâhid ve âlimi Çolak Abdullah Efendi'den yapmış, daha sonra İstanbul'a giderek tahsîl ve mulâzemetini tamamlamıştır. Akkirmânî'nin (ö. 1173/1760)³² de bulunduğu ruûs imtihanında başarılı olmuştur.³³

2.Eserleri

Dâvûd-î Kârsî eski tanımıyla: “Âlim-i Kül” bugünkü tanımıyla: “Ansiklopedik Âlim” seviyesinde bir âlimdir.

Dâvûd-î Karsî'nin eserlerini te'lifteki gayesinin öğrencilerin ihtiyacını karşılamak ve medreselerde okutulan eserlerden istifadeyi kolaylaştırmak olduğu ifade edilmiştir.³⁴

Literatür Denemesi

2.1.Kitaplar

2.1.1.Yazmalar

1.*Hanefîlerin Şâfiîlere İktidâsı Risâlesi*³⁵

2.*el-İsagoci Cedid ve 'd-Durru'l-Ferîd' Adlı Mantık Risâlesi*³⁶

³¹ Akpınar, Cemil, “Dâvûd-î Karsî”, DİA, TDV Yay., İstanbul, 1994. c. IX, s. 29.

³² Hayatı ve eserleri hakkında Ahmet Bozyiğit, Akkirmânî'nin Felsefi Görüşleri, (dan. Mehmet Bayraktar), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006. s. 13-23.

³³ Akpınar, Cemil, “Dâvûd-î Karsî”, c. IX, s. 29.

³⁴ Ahmet Emin Seyhan, Dâvûd b. Muhammed el-Karsî'nin Şerhu Usûli'l-Hadis li'l-Birgivi Adlı Eseri Özelinde Hadis/Sünnet Anlayışı, Uluslararası Dâvûd-î Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık),Kars,2017,s. 256.

³⁵ Süleymaniye Ktp., nr. 392/2. Risâlenin tam adı: Risâletun fi İktidâi'l-Hanefiyye bi'ş-Şâfiyye ve Cemaatihim Ten'akidu ba'de Cemaati'ş-Şâfiyye fi Mescidin Vâhidin Kemâ fi'l-Haremeyni'ş-Şerîfeyn ve Gayrihima” “Hanefî Bir Kişinin Şâfiî İmâma Uyması ve Herhangi Bir Câmide Şâfiî Cemaatinden Sonra Hanefî Cemaatinin Harameyni'ş-Şerîfeyn'de ve Diğer Câmilerde Olduğu Gibi Yeniden Oluşması.” Risâlenin tahkik, tahlil, tercüme ve değerlendirme için bkz. Zeki Koçak, Dâvûdî Karsî'nin “Hanefîlerin Şâfiîlere İktidâsı” Risâlesi Tahkikli Neşir, Tercüme ve Değerlendirme- Uluslararası Dâvûd-î Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 294-309.

3. *el-Mu'cezu Şerhu Tehzibi'l-Mantık*³⁷
4. *el-Mev'izatu'l-Hasene ve'n-Nasihatu'l-Azîme Risâlesi*³⁸
5. *Mukaddimetu'l-İslâm*³⁹
6. *Nâfile Namazların Fazîleti Risâlesi*⁴⁰
7. *Risâle fî Beyâni Sıfatillahi Teâlâ Sıfatı İlâhiyye*⁴¹
8. *Risâle fî'l-İhtiyârâti'l-Cuz'iyve ve'l-İdrâkâti'l-Kalbiyye*⁴²
9. *Risâle fî Tafsîli mâ Hasale mine's-Su'âl ve'l-Cevâb fî'l-İmtihân Risâlesi*⁴³

³⁶³⁶⁶ Ankara Cebeci Halk Ktp. nr. 3212. Eser üzerine bazı çalışmalar yapılmıştır. 1. İbrahim Çapak ve Ferruh Özpilavcı “Bir Kıbrıslı Müderris Dâvud-i Karsî'nin el-İşagoci el-Cedîd, ve'd-Durru'l-Ferîd Adlı Risalesi”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi, 2015, c. 1, sy. 2, s. 22-35.

2. Yazoğlu, Ruhattin ve Çalık, Bünyamin, “Dâvud-i Karsî'nin “el-İşagoci Cedîd ve'd-Durru'l-Ferîd” Adlı Mantık Risâlesi: Tanıtım ve Tenkitli Neşir”, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bahar, 2016, sy: 17, s. 127-138. 3. Ruhattin Yazoğlu ve Bünyamin Çalık, Dâvud-i Karsî'nin “el-İşagoci Cedîd ve'd-Durru'l-Ferîd” Adlı Mantık Risâlesi: Tanıtım ve Tenkitli Neşir, Uluslararası Dâvud-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 321-331. Eserin genel özellikleriyle ilgili şu değerlendirme dikkate değerdir: “Karsî, ilk iki tür önermeyi adlandırmada (Esîrüddîn el-Mufaddal b. Ömer es-Semerkandî) el-Ebherî (ö. 663/1265) ve Ebû'l-Hasen Necmuddîn Debîrân Alî b. Ömer b.) el-Kâtîbî (ö. 675/1277)'den ayrılır. Ebherî'nin sadece Mahsûsa, Kâtîbî'nin hem Mahsûsa hem Şahsiyye olarak adlandırdığı önerme türünü yalnızca Şahsiyye olarak adlandırır. Aynı şekilde Ebherî'nin sadece müsevvere, Kâtîbî'nin hem Müsevvere hem Mahsûra olarak adlandırdığı önerme türünü yalnızca Mahsûra olarak adlandırır. Bu adlandırma bile el-İşagoci el-Cedîd'in İşagoci ile benzerliğinin aslında kısmî isim benzerliği dışında fazla olmadığını göstermektedir.” Bkz. Murat Demirkol, el-İşagoci el-Cedîd ve'd-Durru'l-Ferîd'in Mantık ilmi Açısından Önemi, Uluslararası Dâvud-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 362.

³⁷ Köprülü Ktp., III. Kısım Mehmet Âsım Bey, nr. 325.

³⁸ Müellif, risâlesinin girişinde şu açıklamaları yapmıştır: “İlmi yaymak ve dini öğretmek suretiyle bizleri şereflendiren, bizleri peygamberlerin vârisleri yapan Allah'a hamdolsun. Önceki ve sonraki Peygamberlerin Efendisi Hz. Muhammed'e, ailesine ve bütün ashâbına salât ve selam olsun” diyen Karsî, hamdele ve salveleden sonra: “İhtiyaçsız olan Allah'a muhtaç bu fakir kul Dâvud b. Muhammed el-Karsî el-Hanefî, açık ve gizli lütfuyla Allah, ona muamele etsin.” duasını kaydetmiştir. Bkz. Ayhan Hıra, “Dâvud-i Karsî'nin “el-Mev'izatu'l-Hasene ve'n-Nasihatu'l-Azîme” Adlı Risâlesinde Niyet-İbadet İlişkisi”, Uluslararası Dâvud-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 313.

³⁹ Balıkesir İl Halk Ktp., nr. 100, Hk. 1034/5.

⁴⁰ Eser Osmanlıca kaleme alınmış bir metin olup nesih hattıyla yazılmış, 30 varaktan oluşan yazma nüshadır. Yaklaşık 60 sayfadır. Her bir sayfa 210x155;145x80 mm. ebadındaki 13 satır ve 58 sayfadan oluşmaktadır. Oldukça okunaklı güzel bir nesih yazıyla, başlıklar ise kırmızı renkte yazılmıştır. Bkz. İhsan Pala, Dâvud-i Karsî'nin “Nâfile Namazların Fazîleti” Adlı Risâlesinin Değerlendirilmesi, Uluslararası Dâvud-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 289.

⁴¹ (Mustensih: Hasan Basri) Çorum Hasan Paşa İl Halk Ktp, Arşiv nr: 19, Hk. 3139/4.3. Müellifin, cevher ve cisim arasındaki ilişki hakkında değerlendirmesine yer vermek istiyoruz: “Bir cevherin başka bir cevherle birleşmesi sonucu cisim meydana gelir ve filozoflar tabîi ve tâ'limî olmak üzere cisimleri iki bölüme ayırmaktadırlar. Meşşâiye, cismin heyûlâ ve sûretten oluştuğunu; İşrâkiyye ise cismin, heyûlâ diye adlandırılan kendi içinde basit bir şey olduğunu savunmaktadır. Yani İşrâkiyye, cismin üç boyutlu bir miktar olduğunu düşünmektedir. Kısaca cisim, hacimden ibarettir. Buna göre mutlak cisim (heyûlâ) mutlak miktardan, özel cisimler ise özel miktarlardan oluşur. Nitekim aynı mumun erimiş hâliyle katı hâli arasında miktar bakımından herhangi bir fark yoktur.” Bkz. Habîb Şener, Dâvud-i Karsî'nin “Risâle fî Beyâni Sıfatillahi Teâlâ” Adlı Risâlesi Bağlamında Düşünce Tarihindeki Cevher ve Araz Kavramları Üzerine Bir Değerlendirme, Uluslararası Dâvud-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 368.

⁴² Süleymaniye Ktp., İzmirli İsmail Hakkı, nr. 404. Silleli Osman Hamdi'nin, 1312 yılında İstanbul'da Terceme-i Muellif adıyla basılan eseri bu eserin içinde yer almıştır. Yazmaları: 1. Süleymaniye Ktp., İzmirli İsmail Hakkı, nr. 404, 2. Beyazıt Devlet Ktp., nr. 3284/1. 3. Beyazıt Devlet Ktp. Nr. 5950/2. 3. Üsküdar Hacı Selimağa Ktp. nr. 1273/4. 4. Köprülü Ktp., III. Kısım nr. 720/3. 5. Saraybosna Gazi Hüseyin Bey Ktp. nr. 3284/6. 6.

10. *Risâletu'l-Îmân ve'l-İslâm*⁴⁴
11. *Risâletu'n-Nûriyye ve'l-Miškâtu'l-Kudsiyye*⁴⁵
12. *Şerhu Amentu Billâhi*⁴⁶
13. *Şerhu Arûzi'l-Endülüsi*⁴⁷
14. *Şerhu Avâmili'l-Cedîde*⁴⁸
15. *Şerhu Emsileti'l-Muhtelifi*⁴⁹
16. *Şerhu Kasîdeti Bed'i'l-Emâli*⁵⁰
17. *Şerhu'l-Besmele*⁵¹
18. *Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye*⁵²

⁴³ Risâlenin genel bir değerlendirmesi için Bkz. Ercan Cengiz, Osmanlı Devletinde Ruûs Sınav Sistemi Bağlamında Dâvûd-i Kârsî'nin "Risâle fi Tafsilî mâ Hasale mine's-Su'âl ve'l-Cevâb fi'l-İmtihân" Adlı Risâlesinin Değerlendirilmesi, Uluslararası Dâvûd-i Kârsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 32-47.

⁴⁴ Konya Yazma Eserler Ktp., BY3465-6. Müellif, risâlesini İbnu'l-Vâiz el-Marâşî'nin görüşlerini çürütmek için yazdığını ifade etmiş, Sâmîrî'nin Hz. Musâ'nın kavmine verdikleri sözden saptırdığı gibi onun da insanları Ehl-i Sünnet'ten saptırdığını ifade etmiştir. Bkz. Mehmet Fatih Kalm, Dâvûd-i Kârsî'nin "Îmân ve İslâm Risâlesi"nin Değerlendirilmesi, Uluslararası Dâvûd-i Kârsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 377.

⁴⁵ Mahmud Efendi Ktp. nr. 6383. Nûr Süresi'nin 35. Âyetinin tefsiri olup bazı müfrit Tasavvuf Ehlî'ne cevap olmak üzere kaleme almıştır. Hacı Bursalı Mehmet Tâhir'in Risâle fi't-Tefsîr olarak kaydettiği eser muhtemelen bu risâledir. Bkz. Akpınar, Cemil, "Dâvûd-i Kârsî", DİA, TDV Yay., İstanbul, 1994. c. IX, s. 29.

⁴⁶ 1. Süleymâniye Ktp., Bağdatlı Vehbi Efendi Böl. nr. 2174/2, 2. Hasan Hüsnü Paşa Ktp., nr. 1177/4, 3. Hacı Mahmûd Efendi Ktp., nr. 1490. 4. Köprülü Ktp., III. Kısım, n. 250/1, 5. Manisa İl Halk Ktp. nr. 5822/15. 6. Saraybosna Gazi Hüseyin Bey Ktp. nr. 3284/6. Amentü metni üzerine Mâtürîdî mezhebine göre yazılmış Türkçe bir şerhtir. Bkz. Akpınar, Cemil, "Dâvûd-i Kârsî", DİA, TDV Yay., İstanbul, 1994. c. IX, s. 30.

⁴⁷ Şerh üzerine yapılan çalışma için Bkz. Fatih Kılıç ve Mahmut Üstün, Dâvûdî Kârsî'nin Şerhu Arûzi'l-Endülüsi Adlı Eserinin Değerlendirme ve Edisyon Kiti, Uluslararası Dâvûd-i Kârsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 427-448. Müellifin Arap Dili Öğretimindeki Metodunu inceleyen araştırma için Bkz. Yılmaz Özdemir, Dâvûd-i Kârsî'nin Arap Dili Öğretimi Metodu, Uluslararası Dâvûd-i Kârsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 387-405.

⁴⁸ Milli Ktp, 06 Hk 321/3. Şerh üzerine yapılan araştırma için bkz. Aladdin Gültekin, Dâvûdî Kârsî'nin "Şerhu Avâmili'l-Cedîde" Adlı Eseri Bağlamında Arapça Dil Öğretim Yöntemi, Uluslararası Dâvûd-i Kârsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 420-426.

⁴⁹ Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Ktp., Seyfettin Özege Salonu, nr. 0109165

⁵⁰ Ali Osman Sirâcuddîn el-Üşî'nin (ö. 575/1179) el-Emâli adıyla bilinen Akâid'e dair kasidesi (Matürîdilîge dair İ'tikâdî kâideleri içeren 68 beyitten müteşekkil bir kasidedir. Bkz. Mevlüt İlhan, Mütercimi Belli Olmayan Bir Kasîde-i Emâli Tercümesi, Journal of Turkish Language and Literature, v. I, issue, 1 summer, 2015, p. 10. Ayrıca Bkz. Muhit Mert, Oşlu Din Âlimi Ali b. Osman ve Bed'u'l-Emâli Adlı Eseri Bağlamında İtikâdî Görüşleri, Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi, c. IV, s. 7-9, s. 7-32.) üzerine yazdığı bu şerh konuyla ilgili kaynaklarda zikredilmemektedir. Yazmaları: 1. Lefkoşa, Sultan II. Mahmûd Ktp., nr. 1431. 2. Saraybosna Gazi Hüseyin Bey Ktp. 3284/1. Bkz. Akpınar, Cemil, "Dâvûd-i Kârsî", DİA, TDV Yay., İstanbul, 1994. c. IX, s. 30.

⁵¹ Yazmaları: Manisa İl Halk Ktp. Nr. 45 t 1473/2; Manisa Akhisar Zeynelzâde Koleksiyonu nr. 45 Akze 5937/1. Bolu Halk Ktp., nr. 14 hk 6/7. Risâlenin istinsâhı ile ilgili şu değerlendirme yapılmıştır: "TDV İslam Ansiklopedisi "Dâvûd-u Kârsî" maddesini hazırlayan araştırmacının, "Tahrîrat ve Takrîrât ale'l-Besmele ve'l-Hamdele ve's-Salâti ve's-Selâmi'l-Lafziyye" isimli risâlenin Mısır'da yazıldığı ile ilgili olarak: "Kârsî'nin öğrencilerinden Ali b. Ahmed b. Hacı Ali tarafından h. 1150'de Almanya'da istinsâh edildiğini" ileri sürmesi yeterli kadar açıklayıcı değildir." Bkz. Tuğrul Tezcan, Dâvûd-u Kârsî'nin Besmele Şerhi'nin (Tahrîrat ve Takrîrât ale'l-Besmele ve'l-Hamdele ve's-Salâti ve's-Selâmi'l-Latife) O'nun Tefsir Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi, s. 143-151.

⁵² Hızır Bey'in (ö. 863/1459) Kelâm'a dair ünlü eseri el-Kâsîdetu'n-Nûniyye'ye biri Türkçe diğeri Arapça 2 şerh yazmıştır. Müellifin meşhur olan Arapça şerhinden başka Türkçe olarak da bir şerh kaleme aldığı bilinememesi bazı araştırmacıları yanılgıya düşürmektedir. Nitekim Bratislava Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu'nu hazırlayan J. Blaskovics, bu kütüphanede bulunan Türkçe Kasîde-i Nûniyye Şerhi'nin (nr. 496) müterciminin bilinmediğini söyler. Türkçe şerhin Saraybosna Gazi Hüseyin Bey

19.Şerhu'r-Risâleti'l-Fethiyye fi'l-A'mâli'l-Ceybiyye⁵³

20.Şerhu Usûli'l-Hadîs alâ Risâleti'l-Birgivi

21.Takrîrât-ı Dâvûd Efendi Ma'lûmât⁵⁴

2.1.2.Basılmış Olanlar

1.Mukarribu't-Tâlibîn⁵⁵

2.Risâle fi'l-İhtiyârâti'l-Cuz'iyye ve'l-İdrâkâti'l-Kalbiyye⁵⁶

3.Şerhu Emsileti'l-Muhtelif⁵⁷

4.Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyyeti't-Tevhîdiyye⁵⁸

Kütüphanesi'nde bulunan nüshasının (nr.3284/5) sonundaki kayda göre Dâvûd Efendi, bu şerhi 1158 (1745) yılında tamamlamıştır. Eserin 20-26. Sayfaları arasında yer alan kasîdenin 13. Beytinde müellif, Hulûl ve İttihâd fikirlerinin karıştığı Vucûdiyye, İttihâdiyye, Hulûliyye ve Zuhûriyye gibi bâtinî ve aşırı Tasavvûfî görüşleri tenkit etmiş Mevlevîlik, Halvetîlik, Celvetîlik, Sa'diyye, Kâdiyye ve Gülşeniyye adlı tarikatların da bu 4 görüşten zuhûr etmiş olduğunu ileri sürdüğünden dolayı eserinin 2. Baskısını yapan Halil Efendizâde tarafından bu kısım metinden çıkarılmış olduğu tespit edilmiştir. Bkz. Akpınar, Cemil, "Dâvûd-i Karsî", DİA, c. IX, s. 30. Beyazıt Devlet Ktp., Beyazıt Umûmî Koleksiyonu nr.18229. Bursa İnebey Yazma Eser Ktp, nr. 2103/1. Dâvûd-i Karsî, Şerh-i Kasîde-i Nûniyye-i Hızır Beğ, Süleymaniye Ktp., Fatih Kol., nr: 003119, (Osmanlıca). Kasîdecizâde nr. 166; Hasan Hüsnü Paşa n. 1177/3. Muhammed Emin el-Üsküdârî, Hâşiye alâ Şerhi'l-Kasîdeti'n-Nûniyye li'l-Hayâlî, Süleymaniye Ktp., Kasîdecizâde Kol., no: 000142. Mehmed Emin el-Üsküdârî, Hâşiye ala Şerhi'l-Hayâlî ale'l-Kasîdeti'n-Nûniyye, Süleymaniye Ktp, Nurosmaniye Kol., no: 002193. British Museum, Add, 5987/II; Lefkoşa, Sultan II. Mahmûd Ktp., nr. 1101/2. Akpınar, Cemil, "Dâvûd-i Karsî", DİA, c. IX, s. 30. Muhammed Emin el-Üsküdârî, Hâşiye alâ Şerhi'l-Kasîdeti'n-Nûniyye li'l-Hayâlî, Süleymaniye Ktp., Kasîdecizâde Kol., No: 000142.

⁵³Sıbt el-Mardîni'nin (ö. 907/1501) er-Risâletü'l-Fethiyye fi'l-A'mâli'l-Ceybiyye adlı risalesinin şerhidir. Konusu, Rub'u'l-müceyyeb (Sinüs kadrani/Rubu tahtası) adı verilen ve usturlaptan daha gelişmiş, daha basit olduğu için onun yanında kullanıldığı kabul edilen 11 aletin yapımı ve kullanılışıyla ilgili trigonometrik hesapları göstermektedir.

Bkz. Abdullah Kahraman, İlm-i Mikât ve Dâvûdu'l-Karsî'nin Bu İlme Dâir Şerhu Risâleti'l-Fethiyye Adlı Eserinin Tanıtım ve Tahlili, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017. s. 277

⁵⁴ Süleymaniye Ktp., Kasîdecizâde, nr. 664/3.

⁵⁵ (Çev. Babakaleli Ahmed Abdilaziz, Matbaab-ı Âmire, 1290.

⁵⁶ Bolulu İbrahim Efendi Matbaası, İstanbul, 1312.

⁵⁷ Mehmet Cemal Matbaası, 1297. İstanbul, 1301. Şerh üzerine yapılan bir araştırma için bkz. Nesim Sönmez, Dâvûd-i Karsî'nin "Şerhu Emsileti'l-Muhtelif" Eserinin Arap Dilciliği Açısından İncelenmesi, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017. s. 406-419.

⁵⁸ Eserin Arapça şerhini 1169/1756 yılının sonlarında Birgi'de tamamlamıştır. Şerhin telifi sırasında aynı kasidede daha önce Hayâlî Çelebi tarafından yapılan şerhten de faydalanmış ancak zaman zaman da tenkit etmiş ve pek çok kaynağa da başvurmuştur. Bkz. Akpınar, Cemil, "Dâvûd-i Karsî", DİA, c. IX, s. 30. 3. Molla Hayâlî Çelebi'nin şerhiyle ilgili de şu yoruma yer vermek istiyoruz: "Osmanlı Kelâm Anlayışı'nın kurucu şahsiyetlerinden olan Hızır Bey'in Kasîde-i Nûniyye'si üzerine Molla Hayâlî'nin yazdığı şerh, döneminin Kelâm anlayışını yansıtmaya yönünden önemli bir eserdir." Bkz. Sezgin Elmalı, Molla Hayâlî'nin Kelâmî Görüşleri (Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye Bağlamında), (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), (dan. Arif Aytekin), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2016. s. 124. Müellifin Kelâm'a dair görüşleri için Bkz. Vecihi Sönmez, Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye Adlı Eseri Bağlamında Kelâma Dair Görüşleri, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017. s. 68-77. Yazmaları: Hızır Bey, Süleymaniye Ktp., Kasîdecizâde Kol., no: 00125. Hâfız er-Rûmî, Muhammed b. Hasan, Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye, Süleymaniye Ktp., Servili Kol., no: 000181. İsmail Muftî Efendi, Kasîde-i Nûniyye Şerhi ve Tercümesi, Süleymaniye Ktp., Hüsnüpaşa Kol., no: 00237. İbrahim b. Abdilvehhab, Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye, Süleymaniye Ktp, Yazma Bağışlar Bölümü, 002168.

Lâlezârî, Muhammed Tahir, el-Cevâhirü'l-Kalemiyye fi Tasfiri Esrâri'n-Nûniyye, Süleymaniye Ktp., Hafid Efendi Kol., no: 000141.

Molla Hayâlî Çelebi'nin Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye adlı eseri üzerine bazı çalışmalar yapılmıştır. Baskıları: İstanbul, 1291, Matbaa-ı Vehbiyye, İstanbul, 1297/1884 yılında, Matbaa-ı Şirket-i Sahâfiyye, Dâru'l-Hilâfeti'l-Âliyye, İstanbul, 1318/1900 yılında Şemseddin Ahmed b. Musa Molla Hayâlî Çelebi ve Dâvûd-i Karsî şerhleriyle basılmıştır. Şemseddin el-Hayâlî Ahmed b. Musa, Hâşiye alâ Şerhi'l-Akâidi'n-Nesefiyye, (Kenarında Ramazan Efendi Hâşiyesi ile birlikte basılmıştır.), Matbaatu'l-Âmire, İstanbul, 1308. Abdunnâsır Nâtûr

5.Şerhu Usûli'l-Hadîs alâ Risâleti'l-Birgivi⁵⁹

2.1.3.Tezler

2.1.3.1.Doktora Tezi

Gökhan Sebati Işkın, *Dâvûd el-Karsî ve Şerhu İzhâri'l-Esrâr*'i⁶⁰

2.1.3.2.Yüksek Lisans Tezleri

1.Salih Sabri Yavuz, *Hızır Bey ve Kasîde-i Nûniyyesi*⁶¹

2.Ömer Aslan, *Kasîde-i Nûniyye'nin Tuhfetu'l-Fevâid alâ Cevâhiri'l-Akâid Adlı Şerhinin Sadeleştirilerek Ahiret Konusunun Değerlendirilmesi*⁶²

3.Lokman Şen, *Dâvûd-i Karsî ve Hadisçiliği*⁶³

4.Yılmaz Özdemir, *Dâvûd-i Karsî Hayatı Eserleri Şerhu Avâmili'l-Cedîd Adlı Eseri (Edisyon-Kritik)*⁶⁴

Ahmed el-Melibârî el-Hindî, Şerhu'l-Allâmeti'l-Hayâlî alâ en-Nûniyye, Mektebetu Vehbe, Kahire, 2008, Mustafa Said Yazıcıoğlu, Hızır Bey ve Kasîde-i Nûniyyesi, AÜİFD, Ankara, 1984. c. 26, sy: 1, s. 549-588. Çuhadar, Mustafa, Hızır Bey ve Kasîde-i Nûniyyesi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kayseri, 1987. sy:1, s. 217-230.

⁵⁹ Müellifin eserinde kullandığı kaynaklarla ilgili şu yoruma dikkat çekmek istiyoruz: “Çoğunlukla Tedribu'r-Râvî, Takribu'n-Nevevî, Nuhbetu'l-Fiker, Şerhu Şerhi'n-Nuhbe gibi hadis istilâhları alanında meşhur kitaplara sıkça başvurmuştur. Bu eser, Hadis İstilâhları alanında yazılmış bir el kitabı niteliğinde olup Hadis Usûlü ile ilgili derin tartışmalara yer verilmemiştir. Bkz. Ahmet Emin Seyhan, Dâvûd b. Muhammed el-Karsî'nin Şerhu Usûli'l-Hadis li'l-Birgivi Adlı Eseri Özeline Hadis/Sünnet Anlayışı, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017. s. 258. Ayrıca Dâvûd-i Karsî'nin Hadis Kültürü üzerine yapılan bir araştırma için bkz. Ahmet Yıldırım, Dâvûd-i Karsî'nin Hadis Kültürü, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017. s. 188-203. 4. Eserdeki rivayetlerin kaynak değerlendirmesi üzerine bir araştırma için Bkz. İlyas Canikli, Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu Risâle fi Usûli'l-Hadis İsimli Eserinde Yer Alan Rivayetlerin Kaynak Değeri ve Metin Kritiği, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017, s. 152-166. Müellifin eserinde kullandığı kaynaklar, metodu ve Sünnet hakkında araştırma için Bkz. İbrahim Kutluay, Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu Usûli'l-Hadis li'l-Birgivi Adlı Eserinin Kaynakları Metodu ve Sünnetle İlgili Görüşleri, Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017. s. 204-224. Müellifin Hadis Usûlü Anlayışı için yapılan araştırma için Bkz. Halil İbrahim Kutlay, Şerhu Risâle fi Usûli'l-Hadis Adlı Eseri Bağlamında Dâvûd el-Karsî'nin Hadis Usûlü Anlayışı, Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017. s. 225-235. Eser, İstanbul'da 1272, 1275, 1288 yıllarında 2 defa, 1293, 1298, 1303 (Bulak) 1312, 1314, 1326 yıllarında bir defa basılmıştır. Babakaleli Abdülaziz Ahmed Efendi'nin Mukarribu't-Tâlibin adıyla yazdığı Türkçeye tercüme ettiği hâşiyeye, 1290/1873 yılında İstanbul'da yayınlanmıştır. Şevket Mustafa İstanbulî (ö. 1292/1875), Şerhu Usûli'l-Hadis li Dâvûd-i Karsî ve meahu Hâşiyetu Mustafa Şevket Efendi'nin hâşiyesi ise 1298, 1321 yılları arasında yayınlanmıştır. İlyas Kaplan'ın tahkik ettiği eser, 2006 yılında Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye tarafından Beyrut'ta Şerhu Usûli'l-Hadis adıyla, 2013 yılında ise Şifâ Yayınevi tarafından İstanbul'da yayınlanmıştır. Medine Mahmûdiye Medresesi Müderrislerinden Yusuf Şükrî Harpûti'nin (ö. 1292/1875) yazdığı hâşiyeye ise 1293/1876 yılında İstanbul'da Matbaa-i Âmirî'de basılmıştır. Bkz. Akpınar, Cemil, “Dâvûd-i Karsî”, DİA, c. IX, s. 29. Muhammed b. Alî Seyyid Şerîf el-Curcânî'nin (ö. 816/1413), el-Muhtasâr'ı ile İbn Hacer el-Askalânî'nin (ö. 852/1448) Nuhbetu'l-Fiker fi Mustalahi Ehli'l-Eser adlı eseriyle birlikte basılmıştır. Ayrıca Şerhu Risâleti Usûli'l-Hadis li'l-İmâm Birgivi adıyla Halil İbrahim Kutlay tarafından tahkik edilmiş, 2012 ve 2016 yıllarında 2 defa Ervika Yayınları tarafından Ürdün Ammân'da neşredilmiştir. İbrahim Saylan, 2008 yılında Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yusuf Şükrü Harpûti ve Eserlerinin Hadis Açısından Değeri adı altında bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. H. Hüseyin, Çeloğlu, 2013 yılında Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Harputlu Yusuf Şükrü Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Felsefi Görüşleri adı altında bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. 5. Eser hakkında yapılan çalışmalar için Bkz. Alparslan Kartal, Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu alâ Usûli'l-Hadis'i Üzerine Yazılan Hâşiyeler, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017. s. 168-174.

⁶⁰ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2000.

⁶¹ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1986.

⁶² Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 1996.

⁶³ Van Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 1998.

5. Sezgin Elmalı, *Molla Hayâlî'nin Kelâmî Görüşleri (Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye Bağlamında)*⁶⁵

6. Ömer Ergül, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye Adlı Eserinin Tahkik ve Değerlendirilmesi*⁶⁶

2.1.4. Hayatı ve Eserleri Üzerine Makaleler

1. Arif Yıldırım, *Karslı Dâvûd (Dâvûd-u Karsî) Efendi'nin İrâde-i Cüz'iyeye Anlayışı*⁶⁷

2. Ferrûh Özpilavcı, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu İsbâgücî Adlı Eserinin Eleştirmeli Metin Neşri ve Değerlendirmesi*⁶⁸

3. İlyas Canikli, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu Risâle fî Usûli'l-Hadîs İsimli Eserinde Yer Alan Rivayetler Üzerine Bir Değerlendirme*⁶⁹

4. Mustafa Göregen, *Dâvûd-i Karsî'nin "Risâle fî Beyâni Sıfâtillahi Teâlâ" Adlı Risâlesi Bağlamında Kelâmcılığın ve Sıfatlar Konusundaki Görüşleri*⁷⁰

5. Osman Bilgen, *Dâvûd-i Karsî'nin (1169/1756) "Şerh alâ Usûli'l-Hadîs İsimli Eserinin Metodu ve Kaynakları Üzerine"*⁷¹

6. Ömer Ergül, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye Adlı Eseri Çerçevesinde Kelâmî Görüşleri*⁷²

7. Resul Öztürk, *Dâvûd-i Karsî (1169/1756) ve Kelâmî Görüşleri ve Kaynakları*⁷³

8. Ruhattin Yazoğlu ve Bünyamin Çalık, *Dâvûd-i Karsî'nin "el-İsbâgocî Cedîd ve 'd-Durru'l-Ferîd" Adlı Mantık Risâlesi Tanıtım ve Tenkitli Neşir*⁷⁴

2.1.5. İlgili Makaleler

1. Sadık Cihan, *Osmanlı Devrinde Türk Hadisçileri Tarafından Yazılan Hadis Usûlü Eserleri Risaleleri ve Nuhbetu'l-Fiker Üzerine Yapılan Şerh ve Tercümeleler*, AÜİİFD, sy. 1, Ankara, 1975.

2. Sadık Cihan, *"Muhammed b. Pir Ali Birgîvî ve 'Risâle fî Usûli'l-Hadîs'in Tercümesi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fak. Dergisi, sy: 2, Samsun, 1987.

⁶⁴ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1998.

⁶⁵ Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2016.

⁶⁶ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017.

⁶⁷ Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Erzurum, 2000, sy. 15, s. 189-199.

⁶⁸ Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Aralık, 2017, c. XXI, sy. 3, s. 2009-2068.

⁶⁹ İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2017, c. 6, sy. 3, s. 1665-1679. Bu makale yazarının da ifade ettiği veçhile 11-14 Mayıs 2017 tarihlerinde Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nce tertip edilen "Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyumu'nda sunulan "Dâvûd-i Karsî'nin "Şerhu Risâle fî Usûli'l-Hadîs" İsimli Eserinde Yer Alan Rivayetlerin Kaynak Değeri ve Metin Kitiği" adında sunulan sözlü bildirinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş hâlidir. Bkz. İlyas Canikli, Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu Risâle fî Usûli'l-Hadîs İsimli Eserinde Yer Alan Rivayetler Üzerine Bir Değerlendirme İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2017, c. VI, sy. 3, s. 1665.

⁷⁰ Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi, Aralık, 2017, c. I, sy. 2, s. 143-175.

⁷¹ Turkish Studies International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic, Winter 2016, v. XI/5, p. 99-116.

⁷² İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, Aralık, 2017, c. II, sy. 3, s. 492-517.

⁷³ Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Erzurum 2014, sy. 41, s. 77-99.

⁷⁴ Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bahar 2016. sy. 17.

3. Mustafa Ergün, “*Ders Programları ve Ders Kitapları Tarihi I*” (*Medreselerde Okutulan Dersler ve Ders Kitapları*), Anadolu Dil-Tarih ve Kültür Araştırmaları Dergisi, Afyonkarahisar, 1996.

4. Zişan Türcan, *Hadis Şerhçiliğinin Doğuşu ve Gelişimi*, Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Çorum, 2009, c. VIII, sy: 15, s. 101-134.

2.1.6. Sempozyum Bildirileri

1. I. Uluslararası Aras Havzası Sempozyumu 5-8 Temmuz 2010, Kağızman, Kars.

Resul Öztürk, *Dâvûd-i Karsî (1169/1756) ve Kelâmî Görüşleri*⁷⁵

II. Uluslararası Aras Havzası Sempozyumu 13-15 Aralık 2011 Iğdır

Resul Öztürk, *Dâvûd-i Karsî (1169/1756) ve Kelâmî Görüşleri*

Her iki Sempozyumda da aynı başlıklı bildiri sunulmuş 2014 yılında aynı başlık altında makale olarak da yayınlamıştır.⁷⁶

2. Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyumu, 11-14 Mayıs 2017 Kars.

Editör: Bünyamin Çalık

I. Oturumda Sunulan Bildiriler

2.1.6.1. DÂVÛD-İ KARSÎ'NİN HAYATI ESERLERİ İLMİ ŞAHSİYETİ TASAVVUF VE TARİKATÇILIĞI

1. Bünyamin Çalık, *Dâvûd-i Karsî'nin Hayatı, Eserleri, İlmî Şahsiyeti ve Hukukçu Kimliği*, s. 9-19.

2. Halil Celep, *Risâle-i Nakşibendiyye Eseri Bağlamında Dâvûd-i Karsî'nin Tasavvuf Anlayışı*, s. 20-28.

3. Mahmud Cüneyd, *İmâm Allâme, el-Ârifun billahi Dâvûd el-Karsî ve Şahsiyetuhu'l-İlmiyye*, s. 29-31.

4. Ercan Cengiz, *Osmanlı Devletinde Ruûs Sınav Sistemi Bağlamında Dâvûd-i Karsî'nin “Risâle fî Tafşîli mâ Hasale mine's-Su'âl ve'l-Cevâb fî'l-İmtihân” Adlı Risâlesinin Değerlendirilmesi*, s. 32-47.

II. Oturumda Sunulan Bildiriler

2.1.6.2. DÂVÛD-İ KARSÎ'NİN KELÂMCILIĞI

1. Metin Yurdagür, *Manzûm Akâid Risâlelerinin Önemli Örnekleri ve Dâvûd-i Karsî'nin Bu Literatüre Katkıları*, s. 49-58.

2. Resul Öztürk, “*Şerhu Kasîdeti'n-Nûniyye*” Adlı Eseri Bağlamında Dâvûd-i Karsî'nin Kelâm Anlayışı, s. 59-67.

3. Vecihi Sönmez, *Dâvud-i Karsî'nin Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye Adlı Eseri Bağlamında Kelâma Dair Görüşleri*, s. 68-77.

⁷⁵ Resul Öztürk, *Dâvûd-i Karsî (1169/1756) ve Kelâmî Görüşleri*, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Erzurum, 2014, sy. 41, s. 77-99.

⁷⁶ Resul Öztürk, *Dâvûd-i Karsî (1169/1756) ve Kelâmî Görüşleri*, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Erzurum, 2014, sy. 41, s. 77-99.

4.Emine Öztürk, *Dâvûd-i Kârsî'nin er-Risâletu'l-Murşide Adlı Eseri'nin Tahlîli ve Bu Risâlesinin Işığında Dönemin İ'tikâdî ve İlmi Anlayışının İncelenmesi*, s. 78-90.

5.Hüseyin Doğan, *Dâvûd-i Kârsî ve İtikâdî Görüşleri* s. 91-102.

III. Oturumda Sunulan Bildiriler

2.1.6.3.DÂVÛD-İ KARSÎ'NİN TEFSİRCİLİĞİ ve HADİŞÇİLİĞİ-I

1.Ömer Kara, *Dad Harfinin Seslendirmesi Tartışmasına Dâvûd el-Kârsî Katkısı –el-Fethiyye fî Beyâni Dadi'l-Kat'îyye*, s. 104-129.

2.İlhami Günay, *Dâvûd-i Karsî'nin er-Risâletu'n-Nûriyye ve'l-Mişkâtü'l-Kudsiyye Risâlesinin Tefsir İlmi Açısından İncelenmesi*, s. 130-142.

3.Tuğrul Tezcan, *Dâvud-u Kârsî'nin Besmele Şerhi'nin (Tahrîrât ve Takrîrât ale'l-Besmele ve'l-Hamdele ve's-Salâti ve's-Selâmi'l-Latîfe) O'nun Tefsir Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi*, s. 143-151.

4.İlyas Canikli, *Dâvûd-î Karsî'nin Şerhu Risâle fî Usûli'l-Hadîs İsimli Eserinde Yer Alan Rivayetlerin Kaynak Değeri ve Metin Kritiği*, s. 152-166.

5.Alparslan Kartal, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu alâ Usûli'l-Hadîs'i Üzerine Yazılan Hâşiyeler*, s. 167-174.

6.Mecîd el-Mekkî, *el-Allâme Dâvûd el-Kârsî Âlimu Medîneti Kârs fî Karni's-Sânî Aşar ve Lemehât an Cuhûdihî fî't-Tefsîr*, s. 175-186.

IV. Oturumda Sunulan Bildiriler

2.1.6.4.DÂVÛD-İ KARSÎ'NİN TEFSİRCİLİĞİ ve HADİŞÇİLİĞİ-II

1.Ahmet Yıldırım, *Dâvûd-î Karsî'nin Hadis Kültürü*, s. 188-203.

2.İbrahim Kutluay, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu Usûli'l-Hadîs li'l-Birgivi Adlı Eserinin Kaynakları Metodu ve Sünnetle İlgili Görüşleri*, s. 204-224.

3.Halil İbrahim Kutlay, *Şerhu Risâle fî Usûli'l-Hadîs Adlı Eseri Bağlamında Dâvûd el-Karsî'nin Hadis Usûlü Anlayışı*, s. 225-235.

4.Veli Aba, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu Usûli'l-hadîs Adlı Eseri ve Önceki Hadis Usûlü Şerhleriyle Mukâyesesi (Muhteva ve Metot Tahlili)*, s. 236-254.

5.Ahmet Emin Seyhan, *Dâvûd b. Muhammed el-Karsî'nin Şerhu Usûli'l-Hadîs li'l-Birgivi Adlı Eseri Özelinde Hadis/Sünnet Anlayışı*, s. 255-260.

6.Abdullah Taha İmamoğlu, *Bir Asır Sonra Dâvûd-i Karsî'nin Hadis Usulü Şerhini Okutmak Babakaleli Ahmed Abdülazîz Efendi ve Mukarribu't-Tâlibîn Adlı Tercümesi*, s. 261-267.

V. Oturumda Sunulan Bildiriler

1. Muhammed Yahya Bekdâş, *Mevlânâ eş-Şeyh Dâvûd b. Muhammed el-Karsî*, s. 269-270.

2. Abdullah Kahraman, *İlm-i Mikât ve Dâvûdu'l-Karsî'nin Bu İlme Dair Şerhu Risâleti'l-Fethiyye Adlı Eserinin Tanıtım ve Tahlili*, s. 271-286

3. İhsan Pala, *Dâvûd-i Karsî'nin "Nâfile Namazların Fazileti" Adlı Risâlesinin Değerlendirilmesi*, s. 287-293.

4.Zeki Koçak, *Dâvûdî Karsî'nin "Hanefîlerin Şafîlere İktidâsı" Risâlesi -Tahkikli Neşr, Tercüme ve Değerlendirme-* s. 294-309.

5.Ayhan Hıra, *Dâvûd-i Karsî'nin "el-Mev'izatu'l-Hasene ve'n-Nasîhatu'l-Azîme" Adlı Risâlesinde Niyet-İbadet İlişkisi*, s. 310-319.

VI. Oturumda Sunulan Bildiriler

2.1.6.5.DÂVÛD-Î KARSÎ'NİN MANTIKCILIĞI

1.Ruhattin Yazoğlu ve Bünyamin Çalık, *Dâvûd-i Karsî'nin "el-İsagoci Cedîd ve'd-Durru'l-Ferîd" Adlı Mantık Risâlesi: Tanıtım ve Tenkitli Neşir*, s. 321-331.

2.Murat Demirkol, *el-İsagoci el-Cedîd ve'd-Durru'l-Ferîd'in Mantık ilmi Açısından Önemi*, s. 332-362.

3.Habîb Şener, *Dâvûd-i Karsî'nin "Risâle fî Beyâni Sıfâtillahi Teâlâ" Adlı Risâlesi Bağlamında Düşünce Tarihindeki Cevher ve Araz Kavramları Üzerine Bir Değerlendirme*, s. 363-375.

4.Mehmet Fatih Kalın, *Dâvûd-î Karsî'nin "Îmân ve İslâm Risâlesi"nin Değerlendirilmesi*, s. 376-384.

VII. Oturumda Sunulan Bildiriler

2.1.6.6.DÂVÛDÎ KARSÎ'NİN ARAP DİLCİLİĞİ

1.Yılmaz Özdemir, *Dâvûd-i Karsî'nin Arap Dili Öğretimi Metodu*, s. 387-405.

2.Nesim Sönmez, *Dâvûd-i Karsî'nin "Şerhu Emsileti'l-Muhtelif" Eserinin Arap Dilciliği Açısından İncelenmesi*, s. 406-419.

3.Aladdin Gültekin, *Dâvûdî Karsî'nin "Şerhu Avâmili'l-Cedîde" Adlı Eseri Bağlamında Arapça Dil Öğretim Yöntemi*, s. 420-426.

4.Fatih Kılıç ve Mahmut Üstün, *Dâvûdî Karsî'nin Şerhu Arûzi'l-Endülüsî Adlı Eserinin Değerlendirme ve Edisyon Kritiği*, s. 427-448.

3. 2018 Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Uluslararası Kars Âlimleri Sempozyumu

Dâvûd-i Karsî Oturumunda Sunulmuş Bildiriler

Oturum Başkanı

Mustafa Işık

1. Mejid Makkî, *Şahsiyyetu Dâvûd el-Kârsî ve Mecâletu'l-İlmiyye*.

2. Bünyamin Çalık, *Dâvûd-i Karsî'nin "Nâfile Namazların Fazileti" İle İlgili Risâlesinin Tanıtımı*.

3. Dr. Hammadi Dhouib, *Dâvûd el-Karsî Mutekellimen Nâkiden*.

4. M. Necip Yılmaz, *Dâvûd-i Karsî'nin "el-İsagoci el-Cedîd ve'd-Durru'l-Ferîd" Adlı Eseriyle Esîruddîn el-Ekberî'nin "İsâgücî" Adlı Eserinin Karşılaştırılması ve Mantık Anlayışı*"

5.Hasan Ahmed Hattâf, *Şerhu İsâgücî beyne'l-Âllâmeteyn Dâvûd el-Karsî ve Zekerîyyâ el-Ensârî*.

6. Erdoğan Köycü, *Hadîs Usûlü Âlimlerinden Dâvûd-î Kârsî'nin Hayatı ve*

Eserleri Üzerine Bir Literatür Denemesi.

SONUÇ

Kars'ın medâr-ı iftârı olan Dâvûd-i Karsî *Hadis Usûlü* te'lif eden müellifler arasında yer almasının yanında *Tefsîr, Kelâm, Fıkıh, Tasavvuf, Mantık ve Arap Dili ve Belâğâtı* gibi sahalarda da eserler te'lif etmiştir.

Yaşadığı dönemde tartışılan fikrî ve i'tikâdî konulara bazı çözümler ortaya koyabilmek için bazı eserler, şerh ve risâleler te'lif etmiş “âlim-i kül” diye tavsif edebileceğimiz âlimlerden biridir.

Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından 2017 yılında düzenlenen Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyumunda *Hadis, Tefsîr, Kelâm, Tasavvuf, Fıkıh, Mantık ve Arap Dili* sahalarında 7 oturumda sunulan bildiriler de onun ilmî yönünü gelecek nesillere takdim etmenin ne derece önemli bir fonksiyon icra etmiş olduğunu düşünüyoruz.

2018 yılında Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanlığı tarafından düzenlenen Uluslararası Kars Âlimleri Sempozyumunda Dâvûd-i Karsî oturumunda sunulan bildiriler ve *Hadis Usûlü Âlimlerinden Dâvûd-î Kârsî'nin Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Literatür Denemesi* adlı bildirimizin de onun ilmî yönünü ve eserlerinin çeşitliğini ortaya koyan araştırmalara bir katkı olarak *Hadis Literatürü*'nde yerini alacağı kanısındayız. Bu gibi eserlerin sadece Sempozyum ve makaleler bazında tanıtımıyla kalınmayıp Dâvûd-î Kârsî'nin mezkûr eserlerinden hâlâ yazma olarak bekleyen nüshaların edisyon kritiğinin yanında Türkçe ve diğer dillere tercümelerinin de yapılp ilim âleminin istifadesine sunulmasının gerekli olduğunu ifade etmek istiyoruz.

KAYNAKÇA

- Abdunnâsır Nâtûr Ahmed el-Melibârî el-Hindî, *Şerhu'l-Allâmeti'l-Hayâlî alâ en-Nûniyye*, Mektebetu Vehbe, Kahire 2008.
- Akpınar, Cemil, “Dâvûd-i Karsî”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, 1994. c. IX, s. 29-32.
- Canikli, İlyas, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu Risâle fî Usûli'l-Hadîs İsimli Eserinde Yer Alan Rivâyetler Üzerine Bir Değerlendirme*, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2017, c. VI, sy. 3, s. 1665.
- Canikli, İlyas, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu Risâle fî Usûli'l-Hadîs İsimli Eserinde Yer Alan Rivayetlerin Kaynak Değeri ve Metin Kitiği*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.
- Cengiz, Ercan, *Osmanlı Devletinde Ruûs Sınav Sistemi Bağlamında Dâvûd-i Karsî'nin “Risâle fî Tafsilî mâ Hasale mine's-Su'âl ve'l-Cevâb fî'l-İmtihân” Adlı Risâlesinin Değerlendirilmesi*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.
- Çeloğlu, H. Hüseyin, *Harputlu Yusuf Şükrü Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Felsefi Görüşleri*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2013.
- Çuhadar, Mustafa, *Hıdır Bey ve Kasîde-i Nûniyyesi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kayseri, 1987. sy:1, s. 217-230.
- Dâvûd b. Muhammed el-Karsî, *Şerhu Risâleti Usûli'l-Hadîs li'l-İmâm Birgivi* (thk. Halil İbrahim Kutlay), Ervika Yayınları, Ürdün, Ammân, 2016.
- Demirkol, Murat, *el-İsagoci el-Cedid ve'd-Durru'l-Ferîd'in Mantık ilmi Açısından Önemi*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.
- Elmalı, Sezgin, *Molla Hayâlî'nin Kelâmî Görüşleri (Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye Bağlamında)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), (dan. Arif Aytekin), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2016.
- Ergül, Ömer, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye Adlı Eserinin Tahkik ve Değerlendirilmesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017.
- Gültekin, Aladdin, *Dâvûdî Karsî'nin “Şerhu Avâmili'l-Cedide” Adlı Eseri Bağlamında Araçça Dil Öğretim Yöntemi*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017,
- Hıra, Ayhan, *Dâvûd-i Karsî'nin “el-Mev'izatu'l-Hasene ve'n-Nasîhatu'l-Azîme” Adlı Risâlesinde Niyet-İbadet İlişkisi*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.
- Işkın, Gökhan Sebati, *Dâvûd el-Karsî ve Şerhu İzhâri'l-Esrâr'ı*, (Basılmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2000.
- İlhan, Mevlüt, *Mütercimi Belli Olmayan Bir Kasîde-i Emâlî Tercümesi*, Journal of Turkish Language and Literature, v. I, issue, 1, Summer, 2015, p. 10

Kahraman, Abdullah, *İlm-i Mikât ve Dâvûdu'l-Karsî'nin Bu İlme Dâir Şerhu Risâleti'l-Fethiyye Adlı Eserinin Tanıtım ve Tahlîli*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Kalın, Mehmet Fatih, *Dâvûd-î Karsî'nin "Îmân ve İslâm Risâlesi"nin Değerlendirilmesi*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Kartal, Alparslan, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu alâ Usûli'l-Hadîs'i Üzerine Yazılan Hâşiyeler*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Kılıç, Fatih ve Üstün, Mahmut, *Dâvûdî Karsî'nin Şerhu Arûzi'l-Endülüsî Adlı Eserinin Değerlendirme ve Edisyon Kritiği*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Kutlay, Halil İbrahim, *Şerhu Risâle fî Usûli'l-Hadis Adlı Eseri Bağlamında Dâvûd el-Karsî'nin Hadis Usûlü Anlayışı*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Kutluay, İbrahim, *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu Usûli'l-Hadîs li'l-Birgivi Adlı Eserinin Kaynakları Metodu ve Sünnetle İlgili Görüşleri*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Koçak, Zeki, *Dâvûdî Karsî'nin "Hanefilerin Şafîlere İktidâsı" Risâlesi Tahkikli Neşir, Tercüme ve Değerlendirme*- Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Mert, Muhit, *Oşlu Din Âlimi Ali b. Osman ve Bed'u'l-Emâlî Adlı Eseri Bağlamında İtikâdî Görüşleri*, Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi, c. IV, sy. 7-9, s. 7-32.

Mustafa Şevket İstanbûlî, *Şerhu Usûl-i Hadis*, (tah. İlyas Kaplan), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 2006.

Mustafa Şevket İstanbûlî, *Şerhu Usûl-i Hadis li Dâvûd-i Karsî ve meahu Hâşiyetu Mustafa Şevket*, (tah. İlyas Kaplan), Şifa Yayınevi, İstanbul, 2013.

Pala, İhsan, *Dâvûd-i Karsî'nin "Nâfile Namazların Fazileti" Adlı Risalesinin Değerlendirilmesi*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Öztürk, Resul, *Dâvûd-i Karsî (1169/1756) ve Kelâmî Görüşleri*, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Erzurum 2014, sy. 41, s. 77.

Saylan, İbrahim, *Yûsuf Şükrü Harpûtî ve Eserlerinin Hadis Açısından Değeri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2008.

Seyhan, Ahmet Emin, *Dâvûd b. Muhammed el-Karsî'nin Şerhu Usûli'l-Hadis li'l-Birgivi Adlı Eseri Özelinde Hadis/Sünnet Anlayışı*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Sönmez, Nesim, *Dâvûd-i Karsî'nin "Şerhu Emsileti'l-Muhtelifi" Eserinin Arap Dilciliği Açısından İncelenmesi*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Sönmez, Vecihi, *Dâvud-i Kârsî'nin "Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nûniyye" Adlı Eseri Bağlamında Kelâma Dair Görüşleri*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017. s. 68-77.

Şemseddin el-Hayâlî Ahmed b. Musa, *Hâşiye alâ Şerhi'l-Akâidi'n-Nesefiyye*, Matbaatu'l-Âmire, İstanbul, 1308.

Şener, Habîb, *Dâvûd-i Karsî'nin "Risâle fî Beyâni Sıfâtillahi Teâlâ" Adlı Risâlesi Bağlamında Düşünce Tarihindeki Cevher ve Araz Kavramları Üzerine Bir Değerlendirme*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, Kars, 2017.

Tezcan, Tuğrul, *Dâvud-u Kârsî'nin Besmele Şerhi' nin (Tahrirât ve Takrîrât ale'l-Besmele ve'l-Hamdele ve's-Salâti ve's-Selâmi'l-Latîfe) O'nun Tefsir Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017.

Yazıcıoğlu, Mustafa Said, *Hızır Bey ve Kasîde-i Nûniyesi*, AÜİFD, Ankara, 1984. c. 26, sy: 1, s. 549-588.

Yazoğlu, Ruhattin ve Çalık, Bünyamin, "*Dâvûd-i Karsî'nin "el-İsagoci Cedid ve'd-Durru'l-Ferîd" Adlı Mantık Risâlesi: Tanıtım ve Tenkitli Neşir*", Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2016, sayı: 17, s. 127-138.

Yazoğlu, Ruhattin ve Çalık, Bünyamin, *Dâvûd-i Karsî'nin "el-İsagoci Cedid ve'd-Durru'l-Ferîd" Adlı Mantık Risâlesi Tanıtım ve Tenkitli Neşir*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017, s. 321-331.

Yıldırım, Ahmet, *Dâvûd-i Karsî'nin Hadis Kültürü*, Uluslararası Dâvûd-i Karsî Sempozyum Bildirileri, (ed. Bünyamin Çalık), Kars, 2017. s. 188-203.